స్వయంభువు

గడియారం అరగంట కొట్టింది. రామదాసు ఉలిక్కిపడి దానికేసి చూశాడు. 2-30 నిముషాలయింది. మరో అరగంటకల్లా కపాడియా తనదగ్గర కొస్తాడు. ఇక సాయంత్రం దాకా తన ప్రాణాలు తోడేస్తాడు. ఈ పీడనుండి తప్పుకోవాలంటే తను సెలవయినా పెట్టాలి. లేదా, అతని అప్లికేషను మీద సంతకమయినా పెట్టాలి. ఈ రెండింటిలో ఏది చెయ్యడమూ రామదాసు కిష్టంలేదు.

ఇప్పటికి దాదాపుగా పదిరోజులనుండి ఈ తతంగం జరుగుతూ ఉంది మామూలుగా అయితే, అతగాడి పని ఎప్పుడో పూర్తయి ఉండేది. నిజానికి తనుగూడా చేదామనే అనుకొన్నాడు. కానీ కపాడి యా అనవసరమైన హంగామా చేశాడు. దాంతో వ్యవహారం నలుగురిలో పడిపోయింది. వీడి సంగతేమటో అమీతుమీ తేల్చుకోవాలనిపించింది. అందుకే కాయితాన్ని తొక్కిపట్టాడు.

నిజమాలోచిస్తే తనకు కపాడియా గారయినా ఒకటే, కనకయ్య అయినా ఒకటే! వచ్చిన దరఖాస్తులను చూస్తాడు. తనకు ఏది న్యాయంగా కనిపిస్తే ఆ దరఖాస్తుదారుకు లైసెన్సును మంజూరు చేస్తాడు. అన్నీ వొక్కలాగే ఎప్పుడూ ఉండవు. ఉంటాయని కూడా తను అనుకోలేదు. అధవా — అలా ఉండటమే జరిగితే, ఏం చెయ్యవలసిందీ అప్పుడే ఆలోచించవచ్చు. రాని దాన్ని గురించి 'వచ్చిఉంటే' అని ఆలోచించటం అవివేకం - అనుకొన్నాడు రామదాసు.

ఆలోచిస్తున్నకొద్దీ, తను అనవసరంగా ఉద్రేక పడుతున్నా డేమో ననిపించింది రామదాసుకు. కపాడియా పట్ల ఉండవలసినంత సానుభూతి లేదేమో ననికూడా అనిపించింది. ఎందుకంటే, అతని పేరెత్తితేనే లోలోపల చెప్పరాని చిరచిరలు పుట్టుకొస్తున్నాయి. కర్మకాలి, ఇది తన బలహీనత కాదుకదా?

రామదాసుకేమీ పాలుపోలేదు. ఈ విషవలయంలో ఎవరిది తప్పున్న విషయం తను తేల్చలేడు.' తిలాపాపం, తలాకాస్తా' అన్నట్టుగా - ఈ ఫలితం అందరూ అంతో ఇంతో పుచ్చుకోవలసిందే! ఎవరి భయాలు వారికున్నాయి. ఎవరి స్వార్థం వారికున్నది. కపాడియా తనచుట్టూ తిరగడంలో సైతం తప్పు లేదేమో ననిపిస్తోంది. తనలాగే, అక్కడి ఇనపరాయి తవ్వుకొందుకు చాలామంది దరఖాస్తులు పంపించి ఉంటారని కపాడియా అనుకోవడంలో తప్పులేదు. జగ్గయ్యపేట ప్రాంతంలో మంచి ఇపపరాయి దొరుకుతుందని. ఎప్పుడో రుజువయింది. నూటికి 30 నుండి 45 వంతుల దాకా ఈ ముడిలోహం నుండి ఇనుము తీయవచ్చని నిపుణులు అంటున్నారు. ఈ మధ్య భూగర్భ పరిశోధక శాఖవారి పరిశీలనవలన నందిగామకూ, జగ్గయ్యపేటకూ మధ్య మునేరు వొంచనే ఉన్న బీడుభూముల ప్రాంతంలో, మేలైన ఇనుప నిధులున్నాయని తేలింది. ఈ ప్రాంతపు ముడిలోహం నుండి 50 మొదలు 60, 70 శాతం దాకా మంచిలోహం వస్తుందని గూడా పరిశోధనల వలన తేలింది. ఆ ప్రాంతాన్ని కౌలుకు తీసుకొనేందుకూ, అక్కడ తవ్వకాలు సాగించేందుకూ కపాడియా దరఖాస్తు పెట్టుకొన్నాడు. అందులో తన ప్రతిపత్తిని గురించి ఉటంకించాడు. గనుల తవ్వకంలో తన కంపెనీకున్న అనుభవాన్ని సోదాహరణంగా చెప్పుకొన్నాడు. తన అధీనంలో ఉన్న సాధన సంపత్తిని వివరించాడు.

అంతా బాగానే ఉంది.

అయితే తనెందుకు దరఖాస్తును మంజూరు చేయలేక పోయాడు?

రామదాసు తనను తానే ప్రశ్నించుకొన్నాడు.

కపాడియా వో పొరపాటు చేశాడు. కాదు - చేశాడని తను అనుకొన్నాడు. అప్లికేషను తనకు అందిన రోజునే ఆఫీసులో తనను కలుసుకొన్నాడు. తనకు ఎవరెవరితో సన్నిహిత సంబంధాలున్నాయో చెప్పుకొచ్చాడు. కపాడియా తనను బెదరగొడుతున్నాడేమోనని, అప్పుడే రామదాసు కనిపించింది.

"ఇవన్నీ మీరెందుకు చెబుతున్నట్టు?"అన్నాడు రామదాసు.

కపాడియా కళ్ళల్లోని ఇబ్బందిని తను గ్రహించాడు.

"మరేంలేదు. మీ రీ సెక్షనుకు కొత్తగా వచ్చారు. ఇందులో ఉన్న లగువు బిగువులు మీకు తెలియనివి కావనుకోండి" అన్నాడు కపాడియా

తను అడిగిందాని కిది సరైన సమాధానం కాదని తెలిసి పోయాక, రామదాసుకు నవ్వొచ్చింది.

"మీకు తెలియందేమీ లేదు సార్; ఎంత కష్టపడాలో మీకు చెప్పనవసరం లేదు."

"దేనికి?" అన్నాడు రామదాసు.

కపాడియా, ఓ క్షణం రామదాసును ఎగాదిగా చూసి నిట్టూర్పు విడిచాడు.

"ఈ నమ్మకంతోనే బోలెడంత డబ్బుపోసి అమెరికా నుండి మెషిన్లు తెప్పించాను" అన్నాడు కపాడియా కొంచెం సేపయ్యాక.

"మీ దరఖాస్తు ఆమోదించ బడుతుందని మీరెందు కను కొన్నారు?" అన్నాడు రామదాసు.

కపాడియా కొద్దిసేపు ఏమీ మాట్లాడకుండా నేల చూపులు చూస్తూ ఉండిపోయాడు. తరువాత మెల్లిగా తలెత్తి, "మీ అభిప్రాయ మేమిటో చెప్పారు కాదు" అన్నాడు.

"మరేం లేదు. మీరు వెళ్ళిరండి" అన్నాడు తను.

అప్పటికి కపాడియా వెళ్ళిపోయ్యాడు. కానీ, ఆ రోజు నుండీ తనను పరోక్షంగా వేటాడుతూనే ఉన్నాడు . తన సహోద్యోగులూ, తన పై వారుగూడా కపాడియా దరఖాస్తు విషయమై అడగడం ప్రారంభించారు. ఆఖరికి రామనాథం ఢిల్లీ నుండి రాసిన ఉత్తరంలో గూడా ఈ విషయమే ప్రస్తావించాడు.

''— ఇందులో నీ పుట్టి మునిగేదేమీ లేదు. ఆ దరఖాస్తు విషయం చప్పున తేల్చు. దిక్కుమాలిన కుళంకలన్నీ పెట్టుకొని సిద్ధాన్నం పాడుచేసుకోకు. కపాడియా శక్తిసామార్థ్యాలు నీకు తెలీవు. క్షణంలో నిన్ను నల్లమలా ఫారెస్టులోకి బదిలీ చేయించ గలడు. అంతదాకా రాకూడదనే అతమా కోరుకొంటున్నాడు. నువ్వు చెయ్యవనుకో - అంత మాత్రాన అతనికి మంజూరు కాదనుకోకు. నీ తరవాత వచ్చేవాడు విధిగా ఆపని చేస్తాడు. అలా చేసేవాడే ఆ సీటులో కూచునే విధంగా కపాడియా ఏర్పాటు చెయ్యగలడు. వెంటనే జవాబు రాయి - అన్నట్టు - మా ఆవిడ ఈ మధ్యనే కోనసీమకు వెళ్ళింది. ఆవిడ తిరిగి వచ్చేటప్పుడు మీ ఇంటి కొస్తానన్నది. ఆవకాయ పెట్టి ఉంచు. వెంటనే జవాబు రాయి — ఉంటాను -''

ఆ ఉత్తరం పదేపదే చదువుకొని, ఉండకింద చుట్టి దూరంగా విసిరాడు రామదాసు. పదినిముషాలయ్యాక, తిరిగి ఉండను తెచ్చి సాపు చేసాడు. ఆ ఉత్తరం చూశాక రామదాసు మనస్సులో కపాడియా బొమ్మ పెద్ద సైజుకు పెరిగింది -

ఈ లోపుగా కపాడియా ఆఫీసుకొస్తూనే ఉన్నాడు. ఆ మాటా ఈ మాటా మాట్లాడి దరఖాస్తు విషయం కదిలించి పోతూనే ఉన్నాడు. ఒకనాడు మాటల సందర్భంలో, కపాడియా తన జన్మ స్థల మడిగాడు.

"గుంటూరు" అన్నాడు రామదాసు.

"అక్కడ మనకు ఆస్తి ఏమన్నా ఉన్నదా సార్"? అన్నాడు కపాడియా.

"లేదు" అన్నాడు రామదాసు.

"చాలా కష్టమండీ! డబ్బులేనివాడు ఈ రోజుల్లో దుబ్బుకు కొరగాడు"

''నేనలా అనుకోవడం లేదు'' అన్నాడు రామదాసు.

''మీకు నేను చెప్పవలసిన వాణ్ని కాదనుకోండి. ఈ ప్రపంచ మనేది గొప్ప యుద్ధరంగం. ప్రతిక్షణం, జీవులు ఒకదానితో వొకటి యుద్ధం చేస్తూ ఉన్నాయి, బలం ఉన్నవి గెలిచాయి, లేనివి నశించాయి' అన్నాడు కపాడియా.

రామదాసు, చేస్తున్నపని ఆపేసి, కపాడియా కేసి చూశాడు.

''అనాదినుండి ప్రకృతికీ, ప్రాణికీ భయంకరమైన సమరం సాగుతున్నది. ప్రకృతి ప్రాణిని సంహరించాలని చూస్తుంటే, ప్రాణి ఆత్మరక్షణ చేసుకొంటూ, ప్రకృతిని లొంగదీసు కొందుకు ప్రయత్నిస్తూ ఉంది. ఇవన్నీ మీకు తెలియని సంగతులు కావు - మాట వచ్చింది గనుక చెబుతున్నాను — మంచుయుగంలోని జంతువులు ఆ యుగం పోగానే నశించిపోయాయి. ఒకప్పటి మామత్‌లు, జడల గుర్రాలు, దయ్యపు బల్లులూ ఇప్పుడున్నా యంటారా?'' అన్నాడు కపాడియా.

"లేవు" అన్నాడు రామదాసు.

"ఎందువల్ల నంటారు ?"

"అది నేనడగవలసిన ప్రశ్న." అన్నాడు రామదాసు నవ్వుతూ.

కపాడియా కూడా నవ్వాడు.

"నాచేత చెప్పించాలని గానీ, మీకు తెలీక కాదు రామదాసు గారూ ! అవి కాలంతో బాటు, వాతావరణంతో బాటు, పరిసరాలతో బాటు మారలేక పోయాయి. ధ్వంసమై పోయినాయి. కాలానుగుణంగా మారుతున్నవన్నీ బతికాయి. అలాగే ఇప్పుడు కూడాను. ఈ యుగం డబ్బుయుగం డబ్బున్నవాడు రాజు, డబ్బున్నవాడు దేవుడు. డబ్బును నిర్లక్ష్యంచేసి, ఈ యుగంలో ఎవరూ బతకలే రనుకుంటాను. నేను డబ్బున్నవాణ్ని గనక ఇలా అనడంలేదు. డబ్బు లేకపోయినా, నా కిలాంటి అభిప్రాయమే ఉండే దనుకొంటాను" అన్నాడు కపాడియా "ఇన్నిటికీ ఈ సంగతెందు కొచ్చిందంటారు ?"

"నా ఆస్తిని గురించి మీరడిగితే," అని అందించాడు రామదాసు.

"అవు నవును," అని ఫక్కున నవ్వాడు కపాడియా. "ఈ మధ్య ఢిల్లీ వెళ్ళినప్పుడు, రామనాథంగారు కనిపించారు. మీ సంగతులు కూడా మాట్లాడుకొన్నాం, అప్పుడు ఆస్తుల గొడవ వచ్చినట్లులేదు. అందుకనే అడిగాను ...

"నిజానికి ఇవన్నీ నా కనవసర మనుకోండి. ఐనా చనువు కొందికీ అడుగుతున్నాను. మీ కిప్పుడు ముగ్గురు పిల్లలు. మరో ఏడాదికి మీ పెద్దవాడు కాలేజీలో చేరతాడు. అమ్మాయి పెళ్ళీడు కొస్తుంది. అప్పుడు మీ కొచ్చే జీతం చాలుతుం దనుకోను. చట్టాలు

కష్టాన్ని నిషేధించినప్పటికీ, లోపాయికారీతనం, మీకు తెలిసే ఉంటుంది. మీ అమ్మా, నాన్న - ఉన్న ఆస్తినంతా అమ్మేసి, మిమ్మీస్థితికి తెచ్చారు. కానీ, ఈపాటి స్థితిని మీరు మీపిల్లలకు ఇవ్వగలరా ? 'లే'రని నాకు తెలుసు. కానీ వారి జీవితాలకు పునాదులు వెయ్యవలసిన బాధ్యత మీ మీద ఉంది. ఆ బాధ్యత నుండి తప్పుకో చూడడం క్షమించరాని నేరమేమో ననుకొంటాను ..."

అప్పటికే రామదాసు ముఖం నల్లబడిపోయింది. చిరి చెమటలు పోశాయి. మనిషి అదోలా కుదించుకు పోయాడు.

"భగవంతుడు బుద్ధిహీనుల్ని ఎప్పుడూ క్షమించడు. సుఖపడటానికి కావలసిన అవకాశాలు కల్పించాడు. వాటిని ఉపయోగించుకొనలేక పోవడం మనదే తప్పు ... లోగడ — ఈ సెక్షనులోనే సింహాద్రిగారుండేవారు. ఆయనగారు — పాపం చాలా మంచివాడు! మూడేళ్ళున్నాడు. ఆయన చేసిన ఉపకారం ఇంతా అంతా కాదు. నేనాయన ఋణం ఉంచుకో లేదనుకోండి. బషీర్ బాగ్‌లో, మసీదు పక్కనేఉన్న బిల్డింగు చూశారుగా! అది నేనే కట్టించాను. ఇప్పుడా ఇంటిమీద నెలకు రెండొందలకు తక్కువ కాకుండా సింహాద్రిగారికి అద్దె దొరుకుతోంది. - సరే వస్తానండి! ఇప్పటికే చాలా పొద్దుపోయింది. నా విషయం ఏదో వొకటి తేల్చేయండి!" అంటూనే కపాడియా వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి భోజనాలయ్యాక, రామదాసు ఆరుబైట కూచున్నాడు. శకుంతల సన్నజాజులు చిరిచాపమీద పోసుకొని దండ గుచ్చుతూ ఉంది.

"కోటేశ్వరరావు గారి భార్యలేదూ?" అంటూ ప్రారంభించింది శకుంతల.

రామదాసు భార్యకేసి చూశాడు.

"రవ్వల నెక్లెసు చేయించుకొంది. ఎంత బాగుం దనుకొన్నారు! పదహారొందలుట. రాళ్ళు చూస్తుంటే కళ్ళు చెదరిపోతున్నా యనుకోండి -" అన్నది శకుంతల.

"పదహారొందలే!" అన్నాడు రామదాసు ఆశ్చర్యపోతూ.

"అయితేనేం ? అదేదో కంపెనీవారికి ఏదో చేశాడుట. ఆ కంపెనీవారే కొనిచ్చారుట. ఈ సంగతి ఆవిడ అన లేదండోయ్ ! సూర్యకాంతంలేదూ, ఆడబిడ్డ - ఆవిడ చెప్పింది.''

''అలాగేం ?'' అనగలిగాడు రామదాసు.

"నిలువుటెత్తు బీరువాలనిండా ఆవిడకు చీరలున్నాయి. ఈ ఏడు కారు కూడా కొంటారుట ... దేనికయినా రాత ఉండా లండీ రాత ! మళ్ళీ మీఅంతే జీతం ! వాళ్ళేమో సొంత ఇంట్లో ఉంటుంటే, మనం కేగర్లో అంటూ అద్దెకొంపలో పడేడుస్తున్నాం. వాళ్ళ పెద్దబ్బాయిని, వచ్చేఏడు అమెరికా పంపుతారట. అందు కోసం వాళ్ళాయన ఈ మధ్య, ఎవరెవరికో ఉత్తరాలు గూడా రాశాడుట.''

దండ గుచ్చటం అయిపోయింది. సూదిని పళ్ళమధ్య బిగించి, దండను వరసలుగా పేర్చి, రెండు చేతులూ వెనక్కు చాపుకొని, దండను తురుముకొంది శకుంతల.

"సుభద్ర కూడా నా యీడుదే! తిరగేస్తే చుట్టరికం కలియకపోదు. చిన్నప్పుడు, ఒకే బళ్ళో చదువుకొన్నాం గూడా. దాని అదృష్టం అదీ, నా అదృష్టం ఇదీనూ ...''

కుచ్చెళ్ళు దులుపుకొని, అటూ ఇటూ సర్దుకొని, చాప చుట్టుతూ, భర్తకేసి అదోలా చూసింది శకుంతల. ఆ తరువాత పెదిమ విరుస్తూ నిట్టూర్పు విడిచింది.

"పడుకొంటారా, ఆఫీసుపని - చూసుకొంటారా?" అన్నది శకుంతల ఇంట్లోకి పోతూ.

"వొంట్లో బాగాలేదు. కాస్సేపిలా కూచుంటాను" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల వెళ్ళిపోయింది.

అతనికి బాగాలేనిమాట నిజమేగానీ, అది వొంట్లో కాదు-మనస్సులో. మధ్యాహ్నం కపాడియా అన్నమాటలూ, ఇప్పుడు శకుంతల చెప్పిన కబుర్లూ, రామదాసు మనస్సును కలచివేశాయి. కపాడియా చెప్పింది సత్యమే! అయితే ఆ సత్యం అతనెందుకు చెప్పిందీ రామదాసు గ్రహించాడు. ఎందుకోసం చెప్పనీ - అది సత్యమని తను నమ్మినప్పుడు, ఆ మాట వొప్పుకోవడానికేం! అనేక సార్లు, తనకూ తనవారిని గురించిన ఆలోచనలు వచ్చాయి. తన తరవాత తనపిల్లలు ఏమవుతారన్న ప్రశ్నకు, తను ఏనాడూ సరైన జవాబు చెప్పుకోలేక పోయాడు. ఇప్పుడప్పుడే తనకు డబ్బు యిబ్బందులు లేనిమాట నిజమే! కానీ, ఇకముందు రావన్న గ్యారంటీ లేదు. తన బిడ్డలు చదువుకోవాలి. వారికి పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యాలి. వారి సంసారాలు వారికి ఏర్పాటు చెయ్యాలి. ఇవన్నీ సక్రమంగా జరిగేందుకు తన జీతం - సరిపోతుందనుకోవడం భ్రమ. అందుకేదో చెయ్యాలని అనుకొంటూనే ఉన్నాడు తను. అయితే ఏం చెయ్యవలసిందీ తను తేల్చుకోలేక పోయాడు. ఆ పని కపాడియా సూచించాడు. సహోద్యోగులు సూచించారు. భార్య సూచించింది -.

కోరికలు చంపుకోమనడం సులభమేగానీ, చంపుకోడం మాత్రం సులభం కాదు. ఇరుగు పొరుగులను చూసినప్పుడు, వీరి లాగా తనూ సుఖంగా ఉండాలనుకోవడం శకుంతల తప్పు కాదు. నిజానికి తనేం చేశాడు గనుక శకుంతలకు? తిండీ గుడ్డా ఇవ్వటమే చెయ్యటమయితే, ఆ పని చాలామంది చేస్తున్నారు. మరి తన ఘనతేమిటి? లోకమంతా ఏదో వోదోవన పోతూ ఉంది. తనూ అదే మార్గాన పోవడం మంచిది. అదైనా తను చేస్తున్న పాడుపని ఏమీ లేదు. తను కాకపోతే ఇంకోడెవడో దాన్ని మంజూరు చేస్తాడు. ఆ నాలుగు పిచ్చికలూ పుచ్చుకొంటాడు. ఆ పని తనే చేసి ఆ లాభం తనే ఎందుకు పొందగూడదు? తనైనా ఉండి చెయ్యటం కాదు. కావాలనీ, చెయ్యటం కాదు. పరిస్థితులు అలా ముసురు కొస్తున్నాయి. తనచేత చేయిస్తున్నాయి. మనిషి పరిస్థితుల వారసు డనుకొంటే, తనను తను నెప పెట్టుకోవడాని కేమీ ఉండదు.

రామదాసు ఈ నిర్ణయానికొచ్చాక, ఎంతో ఉత్సాహంగా కనిపించాడు. ఈ కారణం దొరక్కనే అతను ఇంతకాలం మధన పడుతున్నాడేమోనని ఎవరికయినా అనిపించడం సహజం! ఏదో ఓ పని చేసి, అలా చెయ్యవలసిన అవసరాన్ని ఇంకోరి మీదకు నెట్టేందుకు ప్రయత్నించడంలో, హృదయం కొంత ప్రశాంతతను పొందుతుందేమో! లేని పక్షంలో, ఈ మాత్రం కారణం అతనికి దొరక్కపోయిందా ఇంతకాలం?

2

ఆ మొన్నాడు ఇంటికొస్తూనే, రామదాసు సోఫాలో చేరగిలబడ్డాడు. శకుంతల మంచినీళ్ళ గ్లాసు తెచ్చి బల్లమీద పెట్టింది.

"పిల్ల లేరీ?" అన్నాడు రామదాసు, జేబుగుడ్డతో ముఖ మంతా తుడుచుకొంటూ.

అతని వంటినిండా ఏనాడూ పోయనంత చెమట పోస్తూ ఉంది.

"ఆడుకోవటానికి వెళ్ళారుగాని ... మీ రలా ఉన్నా రేం?" అన్నది శకుంతల.

"అబ్బే! ఏమీలేందే!"

అన్నాడు గానీ, ఆ మాటలు అతనే నమ్ముతున్నట్టు లేదు. కంఠంలో ఎక్కడో వొణుకు ధ్వనిస్తోంది. మాటలు పెకలించుకొని వచ్చినట్టుగా ఉన్నాయి. కొత్తగా స్టేజీ ఎక్కిన నటుడుపడే తొట్రుపాటు లాంటిదేదో శకుంతల అతనిలో చూసింది.

"కాఫీ పెట్టివ్వనాండి?" అన్నది భార్య. రామదాసు కేసి ఎగాదిగా చూస్తూ.

"ఒద్దు ... ఇప్పుడే కడుపు మొయ్యా ఇంత పట్టించి వచ్చాను..." అన్నాడు రామదాసు నవ్వి.

ఆ నవ్వులోని మార్పును శకుంతల ఇట్టే పట్టేసింది!

"కారుమీద వచ్చారా ఏం?" అన్నది శకుంతల మరేమన డానికీ తోచక.

రామదాసు ఉలిక్కిపడి భార్యవేపు చూశాడు.

"అఁహ ... మనవాకిట్లో కారాగిన చప్పుడైతేనూ ... ఓ వేళ పొరుగింటి కొచ్చిందేమో లెండి"

ఈ సారి రామదాసు పలకలేదు. రెండు చేతులతోనూ ముఖాన్ని గట్టిగా రుద్దుకొన్నాడు.

"వీధి తలుపు వేశావా?" అన్నాడు రామదాసు వీధివేపు బితుకు బితుగ్గా చూస్తూ.

"ఎందుకూ?"

"ఎందుకేమిటి నీ మొహం? వీధి తలుపులు ఎందుకేస్తారో అందుకే!" అన్నాడు రామదాసు.

చాలా చమత్కారంగా మాట్లాడుదామనుకొన్నాడు. కానీ చాలా పేలుసుగా ఉన్నట్టు అతనికే అనిపించింది.

"ఒంట్లో బావోలేదా? పోనీ పెందరాడే చెంబెడు నీళ్ళు పోసుకొని రెండు మెతుకులు తినగూడదూ?" అన్నది శకుంతల.

"తిందాంలేవే వెధవతిండి! రోజూ తినడంలా? కాస్తంత పొద్దుపోతే వటవటలాడి పోతావేం?" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల విసుక్కున్నట్టు ముఖం పెట్టింది.

రామదాసు అటూఇటూ చూసి, కోటు జేబులోంచి పెద్ద కవరు తీశాడు. అలా తీస్తున్నప్పుడు అతని చేయి వణకడాన్ని శకుంతల చూసింది! క్షణకాలం ఆమె కళ్ళనిండా ఆశ్చర్యం మెసిలాడి మాయమయింది. ఆ కవరుకేసి కళ్ళు చిట్లించి చూసింది. చేయి చాపి అందుకొంది. ఆమె వేళ్ళకు గరగరలాడుతూ ఏవో కాయితాలు తగిలాయి. ఆ వెంటనే శకుంతల్లో మార్పేదో జరిగింది. ఆ కవరులో నుండి ఆమెలోకి విద్యుత్ప్రవాహం ప్రవహించినట్లు చలించిపోయింది. సంతోషం పొంగిపోతున్నట్లు కళ్ళు మిలమిల లాడాయి. చెక్కిళ్ళు గండరించాయి. పెదవులు నిశ్శబ్దంగా గొణిగాయి. ఆమె చెయ్యికూడా వొణికింది. చప్పున తన పమిట వెనుక దాచేసింది. కళ్ళకు దీపకాంతి పడకుండా చేతినడ్డం పెట్టుకొని వీధికేసి చూసింది. అదృష్టవశాత్తూ ఆ క్షణాన వీధిలో నడుస్తున్నవారెవ్వరూ శకుంతలకు కనిపించలేదు.

రామదాసు మాట్లాడకుండా, కుడిచేతి వేళ్ళను రెండుసార్లు ముడిచి చూపించాడు.

"వందలా?"

రామదాసు తల అడ్డంగా తిప్పాడు.

శకుంతల కళ్ళల్లో మెరుపు మరింత అధికమయింది.

పదినిమిషాలపాటు ఎవ్వరూ పలకలేదు. పిల్లలు రాకపోయి నట్లయితే, ఇంకెంతసేపయినా అలానే ఉండిపోయే వారేమో!

రామదాసు ఆపూట సరిగ్గా అన్నం తినలేదు. రెండు మెతుకులు అటూఇటూ కెలికి చెయ్యి కడుక్కొన్నాడు. శకుంతల స్వయంగా తాంబూలం తెచ్చి యిచ్చింది. పడక్కుర్చీ తెచ్చి పందిరి కింద వేసింది. పేపరు, మంచినీళ్ళగ్లాసు బల్లమీద పెట్టింది.

"క్షణంలో వస్తాను" అంటూ వంటింటికేసి వచ్చింది.

ఎవరన్నా ఆక్షణాన చూస్తే శకుంతల నడకలోని మార్పును ఇట్టే గ్రహించి ఉండేవారు. చిన్నవాడేమో గానీ, పెద్దబ్బాయి మాత్రం ఏదో జరిగిందనుకొన్నాడు.

అయితే ఆ రోజు జరిగిందేమిటో వాడు ఊహించలేక పోయాడు. రోజుకన్నా ఆ రోజున తల్లిగొంతు పెరిగిందనుకొన్నాడు. 'కుయ్' మంటే, తల్లి తారామండలానికి లేవడం వాడికి ఆశ్చర్యంగా తోచింది. రోజూ నాన్నకు గరిటెడు నెయ్యి వేసే అమ్మ, ఆ రోజు గిన్నెతో వడ్డించడం వాడు చూశాడు. సాయంత్రం పూట 'చిట్టి' నాన్న దగ్గిర కూచుని అన్నం తింటుంది. దాని కదో అలవాటు. ఈ పూట అమ్మే వేరే పెట్టింది అది

'తినో్న మొర్రో' అంటే 'తినకపోతే గంగలో కలవ' మంది. నాన్నన్నా మెత్తబడ్డాడు గానీ, అమ్మ మాత్రం మెత్తబడ లేదు.

''పోనీ, కూచోనివ్వరాదు లే ?'' అన్నాడు నాన్న.

''ఆఁ పోనిస్తురూ. వెధవలవాట్లు. ఇంకో మనిషి కూచుంటే, ఇవతల వాళ్ళకు సరిగ్గా తినబుద్దేకాదు ... మీకెందుకు ? మీరు తిని వెడుదురూ! దాని సంగతి నే చూసుకొంటాను !'' అన్నది అమ్మ.

చిత్రం ! నాన్న గూడా గమ్మున తిని పోయాడు !!

శకుంతల ఇవతల కొచ్చేసరికి, పెద్దవాడు దీపంముందు కూచుని పుస్తకం చూస్తున్నాడు.

''వెళ్ళి పడుకోరాదుట్రా?'' అన్నది శకుంతల.

''చదువుకోవాలి'' అన్నాడు వాడు.

''పగలల్లా చదివింది చాలదుట్రా ? అర్ధరాత్రిదాకా కూచోపోతే ?''

వాడు గడియారం కేసి చూశాడు. తొమ్మిదికి ఇంకా పది నిముషాలు తక్కువగానే ఉంది !

''ఇప్పుడే పడుకుంటే నిద్దర్రాదే !''

''ఎందుకొస్తుందిరా ! మీ కసలే నిద్ర పాపలు చచ్చె !'' అంటూనే అన్నంముందు కూచుంది.

ఆవిడకు ఆపూట అన్నం సహించటం లేదు. పప్పులో దోస కాయ వెగటుగా ఉంది. అన్నం నములుడు పడుతుంది గానీ ముద్ద దిగందే ! గబగబా ఇన్ని మజ్జిగ పోసుకొని రెండు గుటకలు

వేసింది. అదీ సహించలేదు. చెయ్యి కడుక్కొని పళ్ళెం పీటకిందికి తోసి లేచింది.

పెద్దాడు నిండా ముసుగు కప్పుకు పడుకున్నాడు. పందిరి క్రింద పడక్కుర్చీ ఖాళీగా ఉంది. రామదాసు గదిలో దీపం వెలుగుతోంది.

ఆమె బుగ్గలు ఎరుపెక్కాయి. గూట్లో ఉన్న మల్లెదండను ముడిమీద సర్దుకుంది. కళ్ళకు సన్నగా కాటుక దిద్దుకొని, వేలిని తలకు రాసుకొంది. దొడ్డితలుపుకూ, వంటగదికీ గడియలు పెట్టింది. ఓ సారి ట్రంకుపెట్టె తాళం లాగి చూసుకొని, తాళంచెవులు వేలికి తగిలించుకొని గదిలో కొచ్చింది.

రామదాసు అటు తిరిగి పడుకొన్నాడు. మెడదాకా శాలువా కప్పుకొన్నాడు.

"ఇంతలోకే నిద్రా?" అన్నది శకుంతల.

రామదాసు పలకలేదు.

ఆమె తాంబూలం వేసుకొని, పండిందో లేదో ఓసారి నాలుక చాపి చూసుకొని, చప్పుడు కాకుండా తలుపును దగ్గరగా నొక్కి, భర్త మంచంమీద కూచుంది.

అప్పటికీ రామదాసు కదలలేదు.

"ఈ బిగింపు ఎంతసేపులే!" అన్నది శకుంతల నవ్వుతూ.

అయినా రామదాసు పలకలేదు.

"నిజంగా నిద్రేనా?" అంటూ రామదాసు గూడను పట్టుకొని ఇటుగా తిప్పింది శకుంతల.

అప్పుడు కళ్ళు తెరిచాడు రామదాసు.

శకుంతల ఏదో అనబోయింది.

"అవునుగానీ—" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల ఆగిపోయింది.

"కోటేశ్వర్రావు భార్య చేయించుకొన్న నెక్లెస్ ఎంత న్నావూ?" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల చెప్పింది.

"ఎక్కడ చేయించిందిట?" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల చెప్పింది.

"పోనీ మరోటి నువ్వుగూడా పుచ్చుకోరాదూ?" అన్నాడు రామదాసు.

"నాకు చేయిస్తారా ఏమిటి?" అన్నది శకుంతల.

లాంఛనంగా ఆమాట అన్నదేగానీ, తప్పకుండా చేయిస్తా డన్న నమ్మకం ఆవిడ కున్నది.

"ఇవ్వాళ—" అన్నాడు రామదాసు.

"ఊఁ" అన్నది శకుంతల.

కాస్సేపు ఎవ్వరూ పలకలేదు.

"జరగండి" అన్నది శకుంతల.

రామదాసు జరిగాడు.

"సంతకం చేశాను," అన్నాడు రామదాసు. "మానవుడు బ్రహ్మానంద పడ్డాడనుకో"

"ఎవడికోసం పడతాడేం?" అన్నది శకుంతల.

"ప్రస్తుతానికి ఇంతవరకూ ఉంచమన్నాడు. మళ్ళా రేపో ఎల్లుండో కనిపిస్తానన్నాడు."

"మీరు మోహామూట పడకండి! వచ్చినంతా పిండకోండి." అన్నది శకుంతల.

రామదాసు పలక లేదు.

"మనకు మహాదానం ఇస్తున్నాడేమిటి? అవతల లక్షలకు లక్షలు పోసుకోవడం లేదూ? రేపు మనకేమన్నా భాగంగానీ ఇస్తాడా? ఏది రాల్చుకున్నా ఇప్పుడే! ఏదో సామెత చెబుతారు చూశారూ, అక్కర తీరాక అల్లుడు ఏదో అవుతాడని—"

"అవునవును!" అని గొణిగాడు రామదాసు.

దీపం ఆరిపోయింది. చీకట్లు ముసురుకొన్నాయి. గాజులు సున్నితంగా గిలగిలలాడి ఆగిపొయ్యాయి. వెచ్చని నిట్టూర్పులు, చిన్న ఆయాసం, గుసగుస, మెత్తని నవ్వు - తరువాత దీపం వెలుతురు.

రామదాసు వెల్లకిలా పడుకొని ఉన్నాడు.

వరండాలోనించి శకుంతల పొడిదగ్గు వినిపించింది.

రామదాసు అటూ ఇటూ మసిలాడు. కళ్ళు గట్టిగా మూసుకొన్నాడు. అయినా నిద్ర రావడం లేదు. ఏదో భయం అతన్నావరించింది. లోపలినుండి చలి పుట్టుకొస్తోంది. మెడదాకా

దుప్పటి ముసుగెట్టుకొన్నాడు. చలి తగ్గలేదు. రానురాను ఇంకా ఎక్కువవుతూ ఉంది. లేచి వెళ్ళి, కిటికీ తలుపులు మూశాడు. దీపముంటే నిద్రపట్టదని ఆర్పేసి డిమ్మర్ వెలిగించి, మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకొన్నాడు. తనకు నిద్రపట్టక పోవడానికి దీపం కారణం కాదని తేల్చుకొన్నాడు.

ఎంత చెరిపేసుకొందామన్నా మధ్యాహ్నం బొమ్మ చెరిగిపోవడం లేదు. తను కపాడియా అప్లికేషనుమీద సంతకం చేశాడు. అతను పొడుగాటి కవరు తనకిచ్చాడు. తను నిశ్శబ్దంగా దాన్ని తీసి ముందుగా డ్రాయర్లో పెట్టాడు. దానిమీద ఆఫీసు కాగితాలు కప్పాడు. అలా కప్పడంవల్ల ఇంకోరెవరూ అనుమానించడానికి వీలుండదను కొన్నాడు. ఆ వెంటనే అనుమానమొచ్చింది. ఆఫీసు కాగితాలు తీసేప్పుడు పొరబాటున ఆ కవరు కిందపడితే? అందులోని నోట్లన్నీ గదంతా పరుచుకొంటే? అదెవరన్నా చూస్తే? ఈ అనుమానం రాగానే రామదాసు గజగజ లాడిపోయాడు. చప్పుడు కాకుండా ఆఫీసుకాగితాలు పక్కకు తొలగించి, కవరును మడిచి కోటుజేబులో పెట్టుకొన్నాడు. అలా పెట్టుకోవడం ఎవ్వరూ చూడలేదనుకొని, నిట్టూర్పు విడిచాడు. కలం విదిలించి ఏదో రాయబోయాడు. మళ్ళా అనుమానం వచ్చింది. డ్రాయర్లో ఉండటమే మంచిదేమో? పుటిక్కన ఎవడన్నావచ్చి జేబులో చెయ్యిపెట్టి చూస్తే? వాడికి కవరు దొరికితే? ఇదెక్కడిదని, తనను నిలవేసి అడిగితే? రామదాసు సమాధానంకోసం గింజుకొన్నాడు. కవరును మళ్ళీ తీసి సొరుగులోనే ఉంచాడు. కానీ ఈసారి ఇంకో అనుమానమొచ్చింది. అక్కణ్ణించి తీసి జేబులో పెట్టుకొన్నాడు. మరేదో తోచింది. అక్కణ్ణించి తీసి తిరిగీ డ్రాయర్లో పెట్టాడు.

ఈవిధంగా, సాయంత్రందాకా జరిగింది. ఎక్కడ దాచవలసిందీ నిర్ణయం కానేలేదు. సాయంత్రం కపాడియా కారు తీసు

కొచ్చాడు. రామదాసు తత్తరబిత్తర లాడుతూ కార్లో కూచు న్నాడు; అప్పుడే ఆఫీసు విడిచిపెట్టారు. అందువల్ల, చాలామంది బయటే నిలబడి ఉన్నారు. రామదాసు వారికేసి చూడలేదు. చూడటానికి భయమేసింది. భయపడుతూ భయపడుతూ వోర కంటితో చూశాడు. నలుగురూ గుంపుగా చేరి నవ్వుకొంటున్నారు. రామదాసు గుండెల్లో రైళ్ళు పరుగెత్తాయి. వాళ్ళు తననుచూసే నవ్వుతున్నారనుకొని కుంగిపొయ్యాడు.

ఈ సంగతులన్నీ కళ్ళల్లో తిరుగుతున్నాయి. వీటిని చెరి పేసు కొందామని రామదాసు ప్రయత్నం. మేలుకొంటున్నంత కాలం ఈ జ్ఞాపకాలు తప్పవు. చప్పున నిద్రపడితే ఎంత బావుండును!

అదేం చిత్రమో గానీ, అతను నిద్రకోసం చూస్తున్న కొండకీ, అది దూరం దూరం జరగ సాగింది. కావాలనుకొన్న నిద్ర రాకపోవటమూ, రావద్దనుకొన్న జ్ఞాపకాలు రావటమూ, రామదాసుకు కొత్త అనుభవం!

ఇప్పటికి అనేకసార్లు తనకు తను ధైర్యం చెప్పుకొందుకు ప్రయత్నించాడు రామదాసు. అలాంటిదేమీ జరగటానికి అవకాశం లేదని తనకు గట్టిగా తెలిసినా, జరిగిందేమోనన్న అనుమానం కుమ్మరి పురుగులా ఓ మూల తొలుస్తూనే ఉంది! తన గదిచాయల కెవ్వరూ రారు. రాదలచుకున్న వారు విధిగా తన అనుమతి పొందాలి. ఆ సంగతి నిజమే అయినా మరెవరో చూస్తారన్న భయం తనను వదలటం లేదు ఇది నిష్కారణమని సరి పెట్టుకోవచ్చు. కానీ ఏదో వో కారణం ఉండాలనిపిస్తోంది. ఆ కారణమేదో తనకు చిక్కడం లేదు.

రామదాసు మంచం మీద నుండి లేచాడు. గదిలో మెల్లగా పచార్లు చెయ్యసాగాడు.

"లేదు లేదు. ఇంకోఱు చూడటానికి అవకాశం లేదు" అనుకొన్నాడు గట్టిగా.

అలా అనుకొంటూన్న కొందకీ అతనిలో భయం తగ్గడానికి మారు పక్కవవుతోంది. గుండెలన్నీ దడదడ మంటున్నాయి. కండరాలను ఎవరో పిసికేస్తున్నట్లు నొప్పులెత్తు తున్నాయి. నరాలు జివ్వుమని తీసుకు పోతున్నట్లు గిలగిల లాడిపోయాడు రామదాసు.

బలవంతాన కూజా దగ్గరకెళ్ళి, గ్లాసునిండా నీళ్ళు నింపుకొని గటగటా తాగాడు. కాసిని చేతిలో పోసుకొని, ముఖానికి రుద్దు కొన్నాడు దిగజారిపోతున్న చెమటలను తుండుతో, తుడుచు కొన్నాడు. గాలన్నా వొస్తుందని కిటికీ తలుపులు తెరిచాడు. చల్లగాలి రయ్యిమని లోపలికొచ్చి, అతనికి గిలిగింతలు పెట్టింది.

"అమ్మయ్య!"

అని నిట్టూర్పు విడిచాడు రామదాసు.

ఓ క్షణం కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు. చెట్లమీద పడి వెన్నెల ముక్కలయి పోతోంది. గాలి కబుర్లు వింటూ చెట్లు, తల లూపుతున్నాయి.

— తనేదో అనవసరంగా భయపడుతున్నాడు గానీ, నిజాని కిందులో భయపడవలసింది దేనికి? తనేమీ కానిపని చెయ్య లేదు. లోకంలో లేనిదీ చెయ్యలేదు. ప్రపంచమంతా ఏదో వో మార్గాన పోతూ ఉంది. తనూ అదే దోవన పొయ్యాడు. తన తోటి వాళ్ళంతా అంతో, ఇంతో పుచ్చుకొంటున్న వాళ్ళే? 'తడి' పడందే కాయితాలు కదలటం లేదు. తన కా సంగతి తెలుసు. తెలిసి గూడా తనేమీ చెయ్యలేక పోయాడు. అంచే - ఆమోదించి నట్లే! రామనాథం అన్నట్లు - తను గాకపోతే, ఇంకో నరసయ్య

ఈ పని చేస్తాడు. ఇది కాస్తా పుచ్చుకొంటాడు. ఆ పనేదో తనే చేసి, తనే ఎందుకు పుచ్చుకో గూడదు? ఇందులో తను అన్యాయంగా ప్రవర్తించడమన్న ప్రసక్తే లేదు. కపాడియాకు లక్షల లాభం చూపెట్టాడు తను వేలు పుచ్చుకున్నాడు. తప్పేమిటిట? ఎవడో వొకడికి విధిగా చెయ్యవలసిన ఈ పని, కపాడియాకే ఎందుకు చెయ్యగూడదు? అతనన్న మాట నిజమే! ఈ జీతం రాళ్ళతో తను పిల్లల్నేం పైకి తీసుకురా గలడు? తన తరువాత వాళ్ళ కేమిస్తున్నాడు? కనీసం చావయినా తన సొంత ఇంట్లో చావరాదా? తనొక్కడూ మడిగట్టు కొన్నందువల్ల లాభమేమిటి?

రామదాసుకు జవాబు దొరకలేదు. ఆలోచించిన కొందిక్కీ అతనిలో అవ్యక్తమైన భయం మళ్ళా పుట్టుకు రాసాగింది. ఎవరో తన దొంగతనాన్ని కనుక్కొన్నట్టూ, తనను నిలవేసి అడిగినట్టూ, తను జవాబు చెప్పలేక గుక్కిళ్ళు మింగుతున్నట్టూ ఊహించుకొని గిజగిజలాడి పోయాడు. తన ఆలోచనలన్నీ ఎవరన్నా వింటున్నారేమోనని చుట్టూ చూశాడు. ఎందుకయినా మంచిదని కిటికీ తలుపులు వేశాడు. దీపం వెలిగించడానికి భయపడ్డాడు. ఆ వెలుగులో తనను తను చూసుకోవటానికి జంకాడు రామదాసు.

ధైర్యం కలగడం కోసం, ఆవలించి చిటిక వేశాడు.

తనలో తనే నవ్వుకొన్నాడు.

"అసంభవం! నన్నెవరూ చూసుండరు. ఇంకెవరికీ ఈ సంగతి తెలియదు. తెలియడానికి వీల్లేదు!" అనుకొన్నాడు రామదాసు.

అదింకా పూర్తి కానేలేదు. ఎవరో తలుపు తోసుకొని మెల్లగా ఆ గదిలో కొచ్చారు. అడుగుల చప్పుడు విని, రామదాసు తెంబేలెత్తి పోయాడు.

"ఎవరది ?" అన్నాడు బిగ్గరగా, ఆ మనిషిని గుర్తు పట్ట టానికి ప్రయత్నిస్తో.

మసగ వెలుతురులో, ఆ వచ్చినాయన రామదాసుకు స్పష్టంగా కనిపించడం లేదు. కనిపించిన మేరకు, అతను ఆజాను బాహు వనుకొన్నాడు రామదాసు. అతని శరీరం తెల్లగా ఉంది. తెల్లని బట్టలు వేసుకొన్నాడు. కళ్ళు స్వచ్ఛంగా వెలుగుతున్నాయి.

రామదాసు కొయ్యబారి పోయాడు.

ఆ మనిషి నవ్వుతూ దగ్గరగా వచ్చాడు.

ఈ సారి "నువ్వెవరు ?" అని గట్టిగా అనలేక పోయాడు రామదాసు.

ఆ వ్యక్తిమాత్రం నవ్వుతూనే ఉన్నాడు.

ఆ నవ్వు చూసి రామదాసు కుంగి పోయాడు. అతని ప్రాణాలు భోరుమని ఏడ్చినట్లయింది.

"నాకంతా తెలుసు !" అన్నాడతను.

రామదాసు ముఖం మాడిపోయింది. పెదవులు ఎండి పోయాయి. నరాలు పట్టు తప్పుతున్నాయి. మాటలకోసం తడుము కొంటున్నాడు.

"ఎందుకా పాడుపని చేశావ్ ?" అన్నాడతను.

రామదాసు తలొంచుకొన్నాడు.

"పలకవేం ?" అన్నాడతను బిగ్గరగా.

ఆ కేకకు రామదాసు ఉలిక్కి పడ్డాడు.

తనను తను సర్దుకొని నిలబడ్డాడు.

"ఏం పని ?" అన్నాడు మెల్లిగా రామదాసు.

"దబాయించకు. నాకంతా తెలుసు."

"ఏం తెలుసు ?'' అన్నాడు రామదాసు.

ఆ వ్యక్తి చిన్నగా నవ్వాడు.

"నేనంతా చూస్తూనే ఉన్నాను రామదాసూ ! పదిరోజుల నుండి కపాడియా నీ చుట్టూ తిరుగుతున్నాడు. నువ్వు సంతకం చెయ్యలేదు. ఇవ్వాళ పదివేలు పుచ్చుకొన్నావ్. సంతకం చేశావ్!"

''చాలు'' అన్నాడు రామదాసు.

ఆ మనిషి మళ్ళీ చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"ఎవ్వరూ చూడలేదనుకొన్నాను. ఎవ్వరికీ తెలియదనుకొన్నాను. అన్ని పనులు చాలా రహస్యంగా జరిగాయనుకొన్నాను. కానీ - " అని ఆగిపోయాడు రామదాసు.

''నాకు తెలిసింది. అవునా ?'' అన్నాడతను నవ్వు మానకుండానే !

రామదాసు భుజంమీద మెల్లగా చెయ్యి వేశాడు. అంత బలశాలి చెయ్యీ మృదువుగా చల్లగా ఉంది.

''నాయనా ! నా ఉద్యోగమే ఇది "! అన్నాడతను.

''ఇప్పుడు నన్నేం చెయ్యమంటారు ?'' అన్నాడు రామదాసు.

"చేసిన తప్పు దిద్దుకోవాలని నీకు తెలీదా ?"

''అలాగే !'' అన్నాడు రామదాసు కన్నీళ్ళు తుడుచుకొంటూ — "మీరు నాకో చిన్న ఉపకారం చెయ్యాలి".

''ఏమి'' టన్నట్టు చూశాడతను.

"భార్యా బిడ్డలున్నవాణ్ని. నన్ను దయ దలచండి. ఈ సంగతి మీ రికార్డులో నుండి తీసెయ్యండి. ఇంకెప్పుడూ ఇలాంటి పాడుపని చెయ్యను. ఈ విషయం మీరు పైకి రాయకండి ! ఈ ఉపకారం మీరు తప్పకుండా —"

అతను జవాబుగా నవ్వాడు

"రేపే ఓ పాడియాకు పదివేలూ ఇచ్చేస్తాను" అన్నాడు రామదాసు.

"మంచిది. నే వెడుతున్నాను" అంటూనే అతను తలుపులు తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

దాదాపు పావుగంట దాకా రామదాసు మామూలు మనిషి కాలేక పోయాడు. ఆ తరువాత మెల్లగా తలెత్తి చూశాడు. తలుపులు దగ్గరగా వేసి ఉన్నాయి. తీసుకొని వరండాలో కొచ్చాడు. భార్య పిల్లలు నిశ్చింతగా నిద్ర పోతున్నారు. రామదాసు అలానే కొయ్యబారి పోయాడు. ఇంతసేపూ, తన గదిలో ఇంత ఘర్షణ జరుగుతున్నా వీళ్ళకు మెలకువ రాలేదేం ? ఇంత మొద్దునిద్ర పోతున్నారా ? అన్నట్టు ఈ పెద్దమనిషి ఎలా వెళ్ళినట్టు ? వీధి వాకిలి దాకా వెళ్ళొచ్చాడు. వేసిన తలుపులు వేసినట్టే ఉన్నాయి. ఎక్కడా మనిషి వెళ్ళిన జాడే కనిపించలేదు. మరెలా వెళ్ళినట్టు?

గబగబా భార్యను లేపాడు.

శకుంతల ఆవలిస్తూనే "ఏమిటండీ?" అంది.

"ఇప్పు డెవరన్నా మనిషి ఇటు కేసి రావడం చూశావా ?" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల మత్తు పూర్తిగా వదిలి పోయింది. ఆ వెంటనే ఆమెను భయం ఆవహించింది.

"ఏం మనిషి ? ఎప్పుడు ?" అన్న ద్రావిడ తత్తరపోతూ.

"ఇప్పుడే! అంతా కలిసి పావుగంట కాలేదు" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల లైట్లు వేసింది. తాళాలు తీసి అన్ని గదులూ చూసొచ్చింది. ట్రంకుపెట్టె తాళం లాగి చూసింది. రామదాసు చూపించిన చోట జాగ్రత్తగా వెదికింది.

"ఏం లేందే !" అన్నది శకుంతల.

"నేను మాట్లాడితేనే !" అన్నాడు రామదాసు.

"వస్తే. కాలి జాడలన్నా కనిపించవుటండీ ?" అన్నది శకుంతల విసుగ్గా.

నిజమే మరి ! అక్కడ కాలిజాడలు కూడా లేవు.

"కలేమన్నా వచ్చిందేమో లెండి. లేకపోతే, ఎవ్వరికీ తెలియకుండా ఆ వచ్చేవాడెలా వస్తాడండీ, మీదంతా సోద్యం ! వెనకటికి మా చినాన్నన్న ఒకడుండే వాళ్ళండి. నిద్రపోతూనే ఇల్లంతా తిరిగేవాడు ఉదయ మడిగితే 'అబ్బె !, అదెప్పుడూ ?' అనేవాడు. మీరు కూడా ఆయన సామెత కొచ్చారే !" అన్నది శకుంతల.

"పోనీ అంత ఇదిగా వుంటే మీ మంచం కూడా వరండా లోకి పట్టుకోరాదూ ?" అని కూడా అన్నది

రామదాసు మరేమీ మాట్లాడకుండా తన గదిలో కొచ్చేశాడు. మంచంమీద పడుకొని "ఇది కలయితే ఎంత బావుణ్ను!" అనుకొన్నాడు.

శకుంతల కాఫీ కాచి సిద్ధంగా ఉంది. రామదాసు ఇంకా నిద్ర లేవనే లేదు. కాఫీ చల్లారి పోకుండా ఫ్లాస్కులో పోసి నాన్నను

లేపమంటూ పిల్లల్ని పంపింది. అప్పటికే ఆవిడ ముస్తాబయి రెడీగా ఉంది. పిల్లలక్కూడా మంచి బట్టలు తొడిగింది. ఆయనగారు పెంద రాడే లేచినట్లయితే, ఈ సరికి బజారుకు పోయి ఉండవలసింది !

రామదాసు స్నానం ముగించుకొని కాఫీకోసం వచ్చేసరికి తొమ్మిదయింది.

"ఏమిటి కథ" అన్నాడు రామదాసు భార్య ముస్తాబు చూసి.

"రాత్రేదో అంటిరే ?" అన్నది శకుంతల.

"ఎవరో వచ్చిన సంగతా ?" అన్నా డతను.

"ఆఁ, నా బొంద !" అని సుతారంగా విసుక్కొంది శకుంతల. "బజారుకెళ్ళి ఏదో కొందామంటిరి గదండీ !"

"ఓహ్హో" అన్నాడు రామదాసు. నెక్లెసు సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చి "నాకు టైమయింది కాదూ మరి ?"

"తొమ్మిదేగా ? పదిన్నరకల్లా మీరు అటునుంచి అటే ఆఫీసు కెళ్ళొచ్చు. మేం టాక్సీ చేసుకొని ఇంటికొస్తాం !" అని పరిష్కారం చెప్పింది శకుంతల.

రామదాసుకు ఏ వంకా తట్టలేదు.

"ఇప్పుడేం తొందర ! లేపు చూద్దాంలే !" అన్నాడు తప్పుకోవటానికి.

"కొనదల్చుకున్న తరువాత ఇవ్వాళైతేనేం ? రేపయితేనేం ? పనంతా పూర్తయింది. ఓ గంటలో తెమిలిపోయే దానికి, మళ్ళా రేపెందుకండీ ?"

రామదాసు జవాబు చెప్పకుండనే వెళ్ళిపోయాడు. భార్య గొనుగుడు అస్పష్టంగా వినిపించింది. పది నిమిషాలయ్యాక, ఫెడీ

ఫెడీమని దెబ్బలూ, చంటిచాని ఏడుపూ రామదాసుకు స్పష్టంగా వినిపించాయి ...

ఆ పూటల్లా రామదాసు ఆదోలాగా ఉన్నాడు. చూడ వలసిన కాయితాలన్నీ బల్లమీద పేరుకు పోతున్నాయి. అయినా కాయితాల మీద మనస్సు నిలవడం లేదు. అతను వస్తూవస్తూ కపాడియా ఇచ్చిన కవరు జేబులో వేసుకొచ్చాడు. కవరు తీస్తు న్నప్పుడు భార్య అక్కడే ఉంది.

"అది తీస్తున్నారేం ?" అన్నది శకుంతల.

రామదాసు పలక లేదు.

"మీరుగానీ నెక్లెస్ తీసుకొస్తారా ?"

దీనికి రామదాసు జవాబివ్వ లేదు.

"తెస్తేమాత్రం నీలం, ఆకుపచ్చ రాళ్ళున్న దాన్నే తీసుకు రండి. అందుకే నేను 'ఉదయం పోదాం బాబూ' అంటే మీరు వినక పోతిరి !" అన్నది శకుంతల.

రామదాసు మాట్లాడకుండా ఆఫీసు కొచ్చాడు. రాగానే కపాడియాకు ఫోన్ చేశాడు. 'సాయంత్రం గానీ రాలే' నన్నాడు కపాడియా.

అతను పదివేల రూపాయలనూ తిరిగి ఇచ్చేద్దామను కొన్నాడు. కానీ అలా ఇవ్వబోయే ముందు, అతని మనస్సులో చాలా సంక్షోభం జరిగింది. నిజంగా రాత్రి వచ్చింది కలేనా అని, ఎంతోసేపు తర్కించు కొన్నాడు. కానీ, తనా మనిషితో మాట్లా డాడు. అతని నవ్వు ఇప్పటికీ తన చెవుల్లో ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉంది. అతని హస్తస్పర్శ ఇప్పటికీ తనకు జ్ఞాపకం ఉంది. కల కాని

పక్షంలో మనిషి వచ్చిన జాడలన్నా ఉండాలి. అలాంటివేమీ కనిపించడం లేదు - ప్రభుత్వం అద్భుతమైన సిఐడీలను నియమించిందేమో? వాళ్ళ రాకపోకలు సామాన్యంగా అందరికీ తెలియవేమో ? ఆ శాఖలోవారే తప్ప, ఇతరులు వాళ్ళను కనుక్కోలేరేమో? ఇదే నిజమయిన పక్షంలో, అతను దేవాంతకు డనుకోవలసిందే ! తన చర్యలన్నీ చూసినట్టు చెప్పాడు. ఒక్క అక్షరం పొల్లు పోలేదు మరి!

రామదాసు చిరాగ్గా కుర్చీలో కదిలాడు. అతని తలంతా నాదుగా ఉంది. కండలన్నీ నెప్పులుగా ఉన్నాయి.

"అబద్ధం" అనుకున్నాడు రామదాసు బిగ్గరగా.

ఇదే తనకు ప్రారంభం. అందులోనూ, దీన్ని గురించి తెగ ఆలోచించాడు. ఈ జోలాంతరంలో ఉండటంవల్ల, తనకు అటువంటి కల వచ్చి ఉంటుంది. అంతేగానీ, ఎవ్వరికీ తెలియకుండా మనిషి రావడమేమిటి ? తను పొరపాటు పడితే, శకుంతల పడుతుందా ? అడుగుజాడ లన్నా ఉండవా ? కనీసం వీధి తలుపులన్నా తీయడా ? గాలిలో వచ్చి గాలిలో పోవడానికి దేవుడా యేం ? నిజంగా యిది కలే ! నరాల బలహీనత వల్ల, తనకంతా నిజమనిపిస్తోంది ! అంతే ! ! అనేకసార్లు తనకు కల లొచ్చాయి. కొన్ని కలల్లో తను మబ్బులమీద పరుగెత్తాడు. అంటే నిజంగా పరుగెత్తినట్టేనా ? ఇంకోసారి సుభద్రను ముద్దు పెట్టుకొన్నట్టు కలొచ్చింది ! అయితే ? ?

"అబ్బే ! కల కల ! !" అనుకొన్నాడు రామదాసు.

ఈ నిశ్చయాని కొచ్చాక, అతనికి పదివేలూ ఇవ్వబుద్ధెయ్యలేదు. సాయంత్రం వచ్చిన కపాడియాతో ఆ మాటా ఈ మాటా మాట్లాడి పంపేశాడు.

"తెచ్చారా ?" అన్నది శకుంతల, భర్త జేబులో చెయ్యి పెట్టటం చూచి.

"లేదు" అన్నాడు రామదాసు.

శకుంతల ముఖం కందినంత పనయింది.

"ఒకటి రెండుకొట్లు చూశాను. అన్నీ నాకు బాగానే ఉన్నాయి. అన్నీ కొనెయ్యాలనిపించింది. అందుకని రేపు నువ్వెళ్ళి కొనుక్కో" అన్నాడు రామదాసు, అబద్ధమని శకుంతలకు తెలియకుండా జాగ్రత్తపడి.

"మీరు లేకుండానా? నే నా నెక్లెసన్నా మానుకుంటాను గానీ, మీరు లేకుండామాత్రం పోనుబాబూ!" అన్నది శకుంతల నయగారాలు పోతూ.

దురదృష్టవశాత్తూ రామదాసుకు ఈ పూటకూడా నిద్రపట్ట లేదు. అతను పదివేల రూపాయలతో ఏమేం చెయ్యవచ్చునో ఆలోచిస్తున్నాడు. ఇందాక కపాడియా వచ్చినప్పుడు, మరికొంత మొత్తం ఎల్లుండి పట్టుకొస్తానన్నాడు. అదీ ఇదీ కలిపి ఇల్లు కొనా లనుకొన్నాడు రామదాసు. ముందు చిన్నపూలతోట, వెనకాతల పెద్ద పెరడు, అందులో కూరగాయలతోట, పక్కనే గారేజి. పెద్దాడికీ, చిన్నాడికీ రెండు విడివిడి గదులు, తనకో డ్రాయింగ్ రూము...ఓ రేడియోగ్రాం, మంచి ఫర్నిచరు, బెల్జియం అద్దాలూ ...ఇలా ఆలోచిస్తున్నాడు. హఠాత్తుగా అతనికి తలుపు కదిపిన చప్పుడు వినిపించింది. రామదాసు కళ్ళింత చేసుకొని అటుకేసి చూశాడు. చూస్తూనే నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. నిన్నటి సిఐడీ మళ్ళా వచ్చాడు.

ఈపూట అతని ముఖంలో నిన్నటి నవ్వు లేదు. కోపచిహ్నాలు కనిపిస్తున్నాయి.

"ఎందుకయ్యా అలా నాతో అబద్ధమాడతావ్?" అన్నాడతను.

రామదాసు వణికిపోయాడు. అతనికి నవనాడులూ కుంగిపోయాయి. రక్తమంతా ఓడ్చుకుపోయిన వాడిలాగా, పాలిపోయ్యాడు.

"ఉదయం——" అని గొణిగాడు రామదాసు.

"పదివేల రూపాయలూ ఆఫీసుకు పట్టుకొచ్చిన వాడివి కపాడియాకు ఇవ్వలేక పోయావా? ఫోనుచేసి పిలిపించావుగదా! ఆమాటా ఈమాటా మాట్లాడావేగానీ, తిరిగిచ్చే ప్రసక్తి రానేలేదే! పైగా ఎల్లుండి ఇంకేదో ఇస్తానంటే సరేనని వొప్పుకొన్నావు గదా? ఎందుకిదంతా చేస్తున్నావ్? ఏం బావుకొందామని చేస్తున్నావ్! నువ్వేదో సుఖపడాలని నీ తాపత్రయం! అవునా? ఇందువల్ల సుఖం లభిస్తుందని నువ్వొక్కనాటికీ అనుకోకు. సుఖపడుతున్నావని అందరూ అనుకొంటారు. అదే నీకు దక్కుతుంది. కానీ అందువల్ల నీ అనభవంలోకి ఈషణ్మాత్రం రాదు. రాబోదు కూడా. ప్రతిక్షణం నిన్ను పురుగులు తొలుస్తూనే ఉంటాయి. నిన్ను తినేస్తూనే ఉంటాయి. ఆ బాధలు భరించటం ఇంతకన్నా కష్టం! కాదు కూడదంటే రాగల దుష్ఫలితాలను అనుభవించటానికి సిద్ధంగా ఉండమని మాత్రమే నేను చెబుతాను. ఆ తరువాత నీ ఇష్టం!" అన్నాడు అతను.

అతని కంఠం స్పష్టంగా స్ఫుటంగా ఉంది. కన్నుల్లో కోపం ఉన్నట్లనిపించినా, అపారమైన దయ తొణికిసలాడుతూ ఉంది.

రామదాసు ఆ మూర్తిని కన్నెత్తి చూడలేక పోయాడు. తలొంచుకొన్నాడు.

"ఏమంటావ్?" అన్నాడతను.

రామదాసు పలకలేదు.

"తప్పని తెలిసిగూడా చేసే అధములు ఉమార్హత్వాన్ని కూడా కోలుపోవలసి వస్తుంది. అమాయికులు తెలియక చెయ్య వచ్చు. వాటిని మన్నించగలను. కానీ, తెలిసి చేసినవారిని మన్నించ మంటే నా హద్దుల్ని మీరినట్లవుతుంది. అది నాకిష్టం లేదు. నిన్ను నేను బలవంత పెట్టను.

"కానీ శిక్షనుండి మాత్రం మవ్వేనాడూ తప్పకోలేవు. నీ నేరం నిన్ను నీడలా వెంటాడుతూనే ఉంటుంది!"

రామదాసులో దుఃఖం కట్టలు తెగి ప్రవహించ సాగింది. కన్నీళ్ళు ధారావాహికంగా జారిపోతున్నాయి. ఆ నీటిధారల వెనుక, అతనిమూర్తి క్రమక్రమంగా మరుగయి పోయింది. రామ దాసు "హోయ" మని రోదిస్తూనే ఉన్నాడు. వెక్కిళ్ళు పడుతూనే ఉన్నాడు. డొక్కలు ఎగరేస్తూనే ఉన్నాడు. అతని కన్నీటితో తలగడలన్నీ తడిశాయి. శకుంతల ఉలిక్కిపడి లేచింది. మంచంమీద బోర్లగా పడుకొని, పసివానిలా రోదిస్తున్న భర్తను చూసి నిర్విణ్ణు రాలయింది.

"ఏమిటండీ?" అన్నది డగ్గుత్తికతో. రామదాసు పలకలేదు. ఏడుపు మాననూ లేదు.

ఆ స్థితిలో ఉన్న భర్తను చూశాక, ఆమె కళ్ళల్లోనూ నీటి జీరలు మోసులెత్తాయి. భర్తను ఆప్యాయంగా కౌగలించుకొని, దగ్గరగా పొదుపుకొంది.

"నాతో చెప్పరూ?" అన్నది మెల్లిగా.

"వద్దు, మనకొద్దు" అని గొణిగాడు రామదాసు అస్ప ష్టంగా.

శకుంతలకు ఛట్టున స్ఫురించింది.

"ఆ డబ్బేనా? అన్నది శకుంతల, భర్తత ల నిమురుతూ.

రామదాసు పలక లేదు.

"పోనిద్దురూ వెధవపీడ. ఇంతకాలం, ఈ వేలతోనే బతికామంటారా? రేపు పట్టుకెళ్ళి వాడిది పాడికిచ్చేయండి. ఈ రెండు రోజులూ మీరు ..."

దుస్వప్నం విచ్చిపోయింది.

రామదాసు తేరుకొన్నాడు.

ఆ తరువాత ఇంకెప్పుడూ, రామదాసుకు అలాంటి "కల" రాలేదు.

—o—